

Cultura pierdută V. Scrierile lui Traian și ale istoricilor săi

Al. Papadopol-Calimah¹

Traian

M. Ulpius Traianus, biruitorul lui Decebal și colonizatorul *Daciei Traiane*, a scris – cum a scris și Caesar – în mai multe cărți, istoria campaniilor sale în Dacia din 101-103, 105-106 d.Hr., sub titlul de *Dacica*. Abia o singură frază ne-a rămas din toate acestea, o singură frază citată de Priscianus, gramatic latin din secolul VI, care ținea la Constantinopol o școală renumită și care a citit cărțile lui Traian: *Traianus in I Dacicorum*!

Pierderea acestor scrieri despre Dacia a fondatorului Daciei, care a stat în două rânduri mai bine de patru ani, întemeind puterea și civilizațiunea romană, dând instituții, organizând armate; pierderea acestei scrieri în care noi am fi aflat Dacia întregă cu trecutul ei, cu oamenii ei, cu istoria și topografia ei antică, este o pierdere amară pentru literele și istoria noastră.

Istoricii lui Traian (Marius Maximus, Fabius Marcellinus, Aurelius Verus, Statius Valens)

Aelius Spartianus și Aelius Lampridius, istorici latini din sec. IV, citează patru autori care au scris pe larg viața și faptele împăratului Traian: *Marius Maximus, Fabius Marcellinus, Aurelius Verus, Statius Valens*:

¹ Istoric și diplomat român, 1833-1898; prezentul text a fost preluat din *Scrieri vechi pierdute atingătoare de Dacia* (1872 - 1876);

„Marius Maximus, Fabius Marcellinus, Aurelius Verus, Statius Valens, *omnem Traiani vitam in litteras miserunt*”ⁱⁱ

[„Marius Maximus, Fabius Marcellinus, Aurelius Verus, Statius Valens au transpus în scrieri viața lui Traian.”]

Acești autori, cu totul pierduți, fără nicio îndoială descriau cu amănunte expedițiunea în Dacia și colonizarea; o expedițiune atât de colosală, atât de glorioasă și atât de îmbucurătoare pentru *Roma apăsată de daci și tributară dacilor*ⁱⁱⁱ, încât romanii nu-și găseau locul de veselie, sărbătorind biruința lui Traian în curs de 123 zile în timp ce poporul-rege a jertfit în lupte de gladiatori 10.000 de captivi și au făcut vânători la care căzură 11.000 de fiare sălbatice^{iv}:

„tant dut coüter de peine
Le long enfantement de la grandeur
Romaine!”

[„Grea se vădise povara temeiului ginții romane!” Vergiliu, *Eneida*, I, 28, trad. Dan Slușanschi, Editura Paideia, 2000.]

Edictul lui Traian (Edictum Traiani)

Împăratul Traian, după ce a bătut pe daci și a redus Dacia în provincie romană, a publicat un edict (*edictum*), prin care da seamă de toate operațiunile sale în Dacia și expunea bugetul cheltuielilor cât a costat pe poporul-rege această expedițiune plină de glorie, punându-le în comparațiune cu cheltuielile cât costase expedițiunea cea rușinoasă a lui Domițian^v.

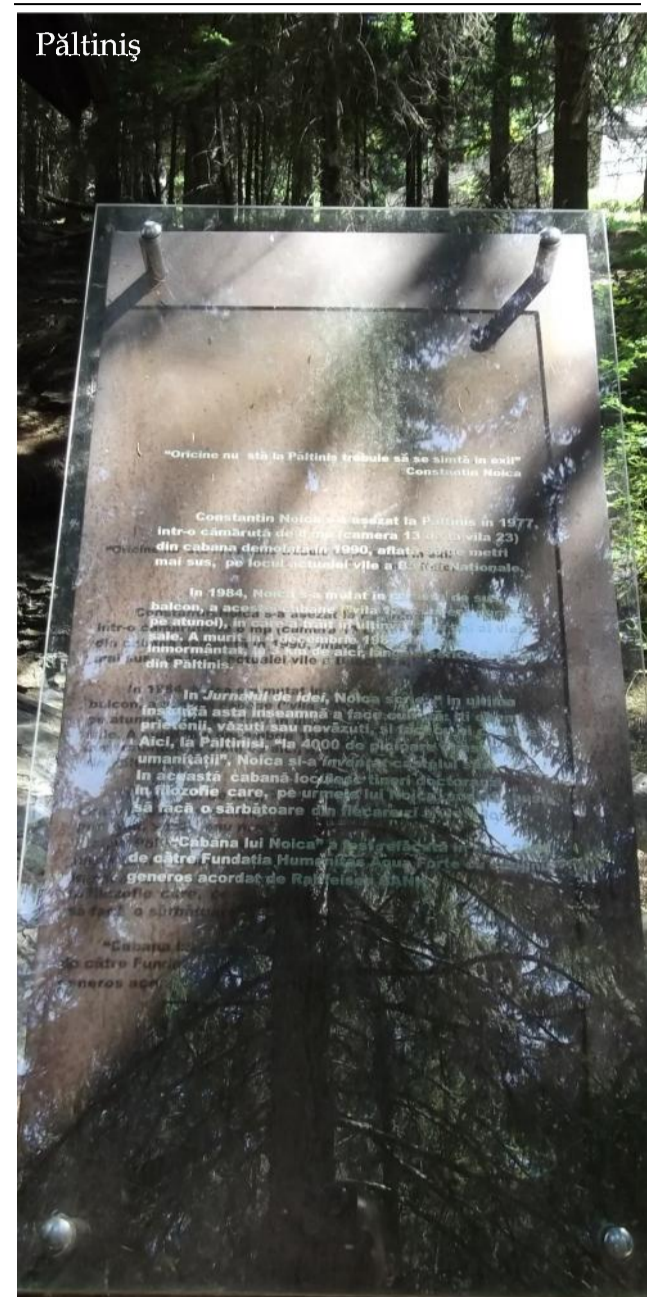
ⁱ Vezi Priscian. *Commentatorium Grammaticorum* libr. XVI. – libr. VI, pag.205. Edit. Mart. Herz. Leipzig 1855-1858.

ⁱⁱ Vezi Ael. Lamprid. In *Vita Alexandri Severi*, cap. XLVII. – Ael. Spartian. In *Vita Adrian*. Cap.II.

ⁱⁱⁱ Plin. Secund. *Panegyric*. In *Traian*. Cap. XI, XII, XIV, XVI. – Tacit. In *Agricol*. 39, 41. – Sueton. In *Domitian*., 6. – Dio. Cass. Libr. LXVI, § 6,7. – Oros. Libr. VII. §10.

^{iv} V. Duruy, *Histoire Romaine*, pag.450, 477, Paris 1855. – Armoniosul poet francez *Esménard* a scris la 1807 o frumoasă operă *Le triomphe de Trajan* (muzica lui *Leseur*), care a avut 100 de reprezentații (Bouillet, *Dict.histor.* pag.617, 1899).

^v Plin. Secund. in *Panegyric*. *Traiani*, cap.XX. – Iust. Lips. și not. In edit. Nisard, pag.788, Paris 1853.

Adresa redacției

Centrul Cultural Reduta, str.
Apollonia Hirscher nr.8, Brașov
500025
<http://www.ascedu.ro/revista.html>
a.lesenciuc@yahoo.fr

Pagina 1 (Centrul Cultural Reduta):

Adrian Lesenciuc,
*Când România nu
primea, ci dădea lecții
Europei...*

<http://www.ascedu.ro/revista.html>

Traseul de lectură:

